

DUMINICA UNIVERSALĂ

IN PRIDVOR

Pictură de Fr. Șirato

ANUL I (XXVII) — No. 14

UN NUMAR, 6 LEI

5 APRILIE 1931

F L O R I I L E

Floriile, chiar când vin fără lumină și fără flori, ne aduc în poală un dar sufletesc tot atât de prețios: Vacanța.

Primăvara nu și-ar fi putut însemna într-un chip mai simbolic puterea-i desrobitoare, de cât prin această descătușare. Și Floriile, ca un crainic al ei, săvârșesc minunea de a deschide coliviile școalelor și a slobozi înapoi la căminuri, mii și mii de tineri și copii pribegi, sosiți acasă odată cu lăstunii și cocorii la cuiburi.

Astfel această zi fericită se coboară din abstractul categoriilor astronomice, amestecându-se ca o bucurie în viața oamenilor. Ea deschide, prolog idilic, marea dramă în patru anotimpuri, ce 'și desfășoară fără de răgaz între troenele de flori și troenele de zăpadă, jocu-i cosmic pe meleagurile noastre. Intre strălucii ei protagoniști, Soare, Planete, Crivăț și Nori, omul se pierde, șters, ca un amănunt de decor, cel mult ca un figurant care poate lipsi.

Căci drama sacră își va urma cursul nestăvilit.

Curând pâraele umflate vor mugii și se vor bate în munte, la fel cu cerbii aprinși de dragoste. Codrul, voinic cu ipingea verde, va chiuu slobod. Cete nesfârșite de flori vor umple văzduhurile cu osanale de mireazmă. Și zorii, ca o armie albă, vor sparge chiar de la a treia strajă, cetatea nopții, cu urale nesfârșite de

lumină. Iar la amiază, o simplă gănganie va putea opri soarele în loc, ținându-l, ca Navi, un conac întreg spânzurat în creștetul cerului, pentru plăcerea de ași sori spinarea-i cu puchiței.

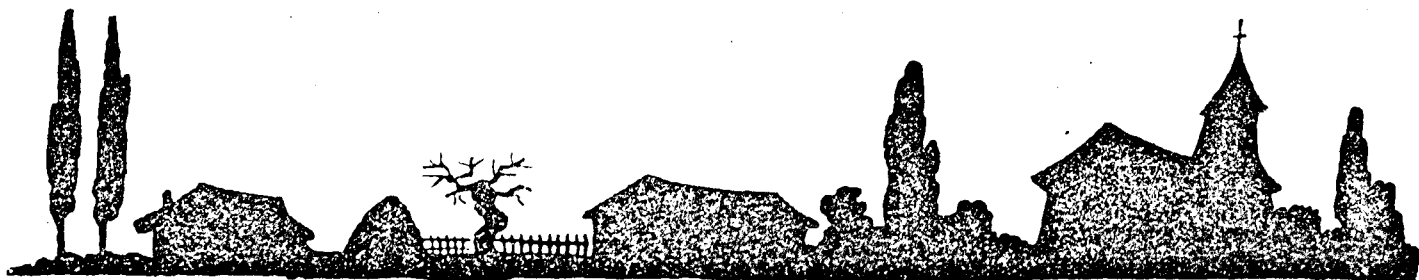
Dar până atunci o primăvară iernatică și fără har ține încă cenușii, ramurile sălciilor votive. Oamenii vor trebui să aducă pe brațe, la biserici, mlădițe triste și goale. Și la înapoarea acasă vor fi siliți să împodobească mohorâtele icoane, cu nuelușe, închipuind astfel, cu evlavie, dar fără entuziasm, glorificarea Domnului când s'a suit pentru ultima oară, de Paști la Ierusalim.

A fost atunci una din cele mai dulci și mai suave glorii din câte a cunoscut pământul. Un rege, care nu era al lumii aceștia, trecea călare pe un asin binecuvântând noroadele.

Slava lui era atât de ușoară și de blajină, apăsa atât de puțin, că nu strivea nici măcar florile peste care călca. A fost o clipă de elan curat, care în loc de sulite a înălțat ramuri și, în loc de carne însângerată, a svărlit sub picioarele gloriei vestmintele smulse într-o exaltare nemai repetată.

Iisus urcă iarăși. Trebuie să'l întâmpinăm. E frig însă și nici nu găsim stâlpi de ramuri înfrunzite, nici nu putem scoate vestmintele să i le întindem în cale.

Sub pașii nevăzuți și neauziți ai Mântuitorului, de data asta, nu ne putem așterne de cât sufletele.

M A E S T R U L

În vagon s'a făcut liniște acum. Lampa trage să moară. Huruiala roților, când se limpezește ca vîind de departe și dogit, când se toacă măcinînd-se mărunț, în loc, ori țâue strident și prelung, aci urcînd, aci coborînd brusc. Singur Ilie Farcaș n'a putut ațipi. Doarme și preteasa care-și ducea copilul epileptic, să-l arate la un profesor din București; dorm amîndoi voiajorii, împăcați în sfârșit; doarme până și italianul care scoate măselele fără durere, pensulînd doar gingia cu o doctorie verzue, lipicioasă și cu miros de clei.

Bolta cerului se arcuește grea și întunecată; stelele se deslușesc când și când, ca ciorchine mari, lăptoase și asta numai dacă ai ochi buni și dacă nu se 'mbulzesc prin dreptul ferestrelor scînteile dela mașină, ce se tot involbură ca un nor năuc de licurici.

Și cum ar fi putut închide ochii Ilie Farcaș, când mâine după amiază chiar, i se izbîndește pe deantregu visul? Măine la 5 jum. fix, cunoscutul și temutul critic literar, Ilarie Negureanu, îl va primi la dînsul acasă; așa i-a răspuns la ultima-i scrisoare — scrisoare pe trei fețe, cât mai caligrafic scrisă, și însoțită de alte patru mostre de poezie simbolistă.

De când a câștigat la „Tinerimea Română” premiul întâi, — era în clasa șasea atunci — Farcaș s'a apucat să scrie versuri. A reușit după vreun an de încercări, să-și plaseze câteva poezii prin gazetele de provincie și reviste de mîna treia, iar de când Negureanu a binevoit să-i răspundă și să-l îndemne chiar să scrie, e pe deplin încredințat că are într'adevăr talent și s'a apucat să scrie mai de nădejde.

Cum și-a dat bacalaureatul — în Iunie ce trecu — a rupt orice legătură cu foștii lui colegi. N'a mai ieșit din casă decât în zilele când avea ore de meditație; încolo, până noaptea târziu, citiri zorite, pe nealese, și teancuri de hîrtie mîzgălită. Foștii lui camarazi, zădarnic s'au tot trudit să-l urnească la vreun chef ori la bătălia de flori dela grădina publică. Dela un timp s'au plictisit, și l-au lăsat în pace.

Din meditații numai, a izbutit Farcaș să-și facă un costum de haine negre, să-și cumpere o pereche de pantofi de lac și o imitație de borsalină gri.

Pe deasupra i-au mai rămas ca la 4000 de lei, din care trage nădejde să trăiască prima lună. Bani îi sunt drămuții până la leu; camera, masa, spălatul, taxa de înscriere la litere și filosofie.

Totul calculat după informațiile pe care i le-a procurat un văr de-al doilea, copist la Finanțe și student în anul III la litere.

Farcaș nu cunoaște pe nimeni în București și n'are

nici o scrisoare de recomandație în buzunar; își pune însă nădejdea, toată nădejdea, în maestrul Negureanu. Nu se poate — își tot zice — să-l lase așa, fără sprijin, în bătaia vînturilor din Căpîtală. Gîndul că mâine chiar va da ochi cu dînsul, îl umple de bucurie dar și de teamă. Cum îl va primi oare? Ce-l va întreba? Zădarnic se frămîntă Ilie Farcaș; nu-și poate da, nici de rîndul acesta, un răspuns mulțumitor. Fotografia maestrului Negureanu, pe care a văzut-o acum două săptămîni când îi apărî senzaționalul interview în „Seara” l-a impresionat peste măsură. O figură prelungă, ascetică, încordată de-o barbă mare și rară; chelie pronunțată, ochii mici, fosforescenți. Biroul, ca și biblioteca din spatele jilțului, gemînd de tomuri groase.

Deatunci, de când cu interviewul adică, și-a conturat și limpezit o imagină care l-a chinuit, pe care a fugărit-o zădarnic, toată vacanța mare.

Pentru Farcaș, Negureanu trebuie să fie un mare cărturar, închis în turnul lui de fiideș, stăruind zi și noapte peste maldăre de manuscrise sosite din toate unghiurile țării, ori asupra ultimelor cărți apărute în diverse limbi europene.

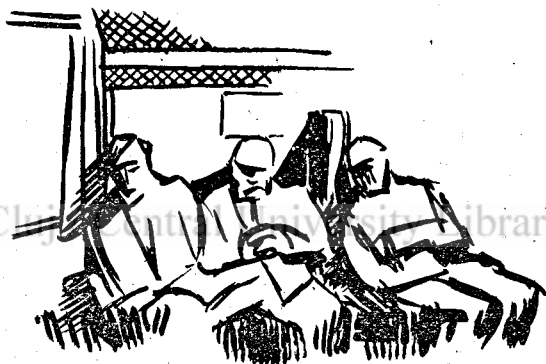
Se luminase bine când personalul a intrat, gîfăinți și hodorogînd, în gara de nord.

Cîtva timp Farcaș a rămas pe peron, nedumerit și nehotărât; nu se gîndise de fel până — atunci, unde-o să tragă pentru o z. două, adică până-și găsește cameră mobilată. Mai împins binișor din spate, mai înghiontit de cei zoriți, ținîndu-și strîns geamantanașul cu stînga, iar cu dreapta tot pipăindu-și portofelul, s'a trezit în sfârșit pe celălalt peron, la ieșire. O firmă ștearsă i-a adus în minte numele hotelului, un hotel mic și murdar depe Grivița, unde trăsese cu colegii lui acum doi ani când a concurat la „Tinerimea”.

* * *

Farcaș a pornit de pela ceasurile două dela hotel, ca să nu întîrzie cumva. A dat repezede peste strada căutată, ba a văzut și casa în care locuiește Negureanu. Ca să fie sigur dacă asta-i strada Muzelor, fostă Rinocerului, a întrebat întîi pe gardistul plantat în răscrucea mare, a citit cu atenție tăblițele — și la un cap și la celălalt cap al străzii, — iar după ce-a mai cerut lămuriri și dela doi dintre trecători, s'a liniștit. Ca să fie sigur că la 34 bis stă Ilarie Negureanu, a iscodit pe deoparte și stîngaci pe cărciumăreasa din colț, și l-a întrebat de-a dreptul pe factorul care taman adusese pentru 34 bis o telegramă. Intr'acolo s'a și îndreptat, pe jos.

Cu vreo cinci minute înainte de ora ce-i fusese fixată, s'a mai uitat odată în oglînjoară, și-a dres glasul, a

pipăit pentru nu știu a câta oară manuscrisul chitit cu grijă în buzunarul dela piept, s'a 'nchinat, și — apoi a sunat.

Fata din casă, după ce l-a măsurat de sus, i-a luat cartea de vizită, s'a 'ntors într'un târziu și i-a făcut semn cu capu, să intre.

Lume multă — predomină cuconetul; fum de tutun; gălăgie. Cufundat în jilțul dela brou, maestrul Negureanu i-a făcut semn cu mâna să ia loc. S'a așezat tare încurcat pe bancheta de lângă ușă, care era liberă; singura care mai rămăsese liberă.

Generalul intendant își potrivește monoculul și-și continuă povestirea. E vorba — ca de obicei la dânsul, — tot de-o aventură galantă.

De Farcaș, nebăgat în seamă, se apropie un maior de artilerie; într'o mână ține un sandvici cu icre negre, în cealaltă un pahar mare cu vermut.

— Mulțumesc... vă mulțumesc d-le maior...

— Ba să iei te rog că se supără maestrul!

Aicea stă fiecare cât vrea și se servește singur; asta-i regula casei.

Dela maiorul Băluță a aflat că fotografia apărută în „Seara“ e o fotografie veche, că de vreo trei ani Negureanu și-a ras barba, poartă monoclu în loc de ochelari și a devenit monden. Ba a mai aflat și cine sunt cei de față, ce-i aduce în strada Muzelor, simpatiile ce-s pe cale să se cristalizeze, ca și legăturile ce n'au mai putut dura.

Neanunțat intră unul cu monoculul înrămat, pântecos, roșcovan, cu părul aproape albit și cu mustața mică — două sfichiuri ce prelungesc parcă până 'n marginea buzei, perii groși din nări.

— Bun găsit la toată societatea! Exclamări, bătăi din palme; bucurie generală, nestăruinită. După ce s'a făcut o recum liniște:

— O veste tristă, iubite maestre!

— A căzut guvernul?

— O fi dat faliment „Cartea Bună“?

— S'a jurat Mălureanu să nu mai scrie?

— Fiți serioși, pentru D-zeu!

— Ce veste ne-aduci Gogule? intervine autoritar și încruntat Negureanu.

— Secătura aia de Antonescu vă trădează, maestre!.. Parol!

Un moment de stupoare. Apoi, ca un talaz crescut, care a biruit stăvilarul și se prăbușește dincolo, așa pornesc din toate părțile exclamările, epitetele și asigurarile că faptul acesta era de așteptat. Unii sunt de părerea că a prea întârziat chiar.

— Dovada, dragule! mai intervine odată, cu glasul și mai alterat, Negureanu.

— Iată pe șpalt articolul lui Antonescu, care va apărea în „Biruiitorul“.

Tăcere grea, spintecată doar de un „a“ și „canalia dracului“.

— Dănescule, treci dincolo și telefonează la „Pionierul“, să oprească paginarea volumului lui Antonescu.

— Pot să-l atac maestre în foiletonul de Sâmbătă?

— Desigur!... O notiță să faci Mihăescu pentru „Seara“.

— Vorbesc eu cu Marinescu dela „Epoca“, maestre.

— Foarte bine!... Cum mai stai Dinculescule cu Ștefănescu?

— Dela „Acțiunea“?

— Da frate, da.

— Binișor... bine chiar ași putea zice... Ne am împăcat la banchetul dela Camerile Agricole.

— Crezi c'ai putea strecura și la el ceva?

— Eu cred că da. Am să 'ncerc în orice caz!

— Bun... foarte bine! După apariția articolului, punem la punct și partea a doua a planului.

Veselia s'a 'ncopcit la loc. Se mănâncă și se bea acum și mai vârtos parcă.

— Domnule maior... dacă sunteți bun!

— Cu plăcere dragă, și-și trage un scaun lângă bancheta lui Farcaș.

— Credeți c'o să mă pună acum să citesc? M'ași simți tare stingherit... e-atâta lume aici! Maiorul pufnește 'n răs.

— Negureanu nu mai face lectură la cenaclu... asta a mai mers după război cam doi, trei ani... acum se mănâncă, se bea și se bârfește. Ședințele au loc regulat Marțea și Sâmbăta dela 5 la 8... nu uita amănuntul ăsta!... Poți scuti două mese pe săptămână... și asta nu-i puțin lucru în București!

— Vine lume multă, după cum văz!

— Daa... uneori sunt și mai mulți ca astăzi!..

— Trebuie să cheltuiască nu glumă maestrul?

— Are și de unde bre omule: consilii de administrație, cărțile, casele neveste-sii, ețetera: Două corpuri pe strada Carol: Jos prăvălii, deasupra apartamente asta face mai mult ca două moșii!

— Dacă nu vă supărați: pe d-v ce v'aduce aicea domnule maior?

— Pe mine zici? Iar pufnește 'n răs; un răs gros săltat, nestăvilit.

Am o piesă pe care țiu s'o joc la Național.. Negureanu e bun prieten cu directorul teatrului.

— Aha, pricep acum...

Și coborând glasul și apropiind pleoapele:

— Mai dau târcoale eu și nepoate-sii...nepoată după nevastă mai exact.

Farcaș zâmbeste jenat și roșește iarăși.

— Dar merge greu, greu de tot... și-a pus ochii pe dânsa Negureanu și când își pune unul ca dânsu ochii

pe-o femeie!... Un gest cu mâna îi limpezește și-i întregeste oarecum gândul.

*

Îl vede Farcaș și cu maiorul Băluță au fost opriți la masă. Numai decât după cafea maiorul și-a cerut voe și s'a retras; era invitat pentru ora 10 la o logodnă. Ceilalți însă, — Negureanu cu d-na, cu nepoata acesteia și cu Farcaș, — s'au dus la teatrul „Ventura“.

Farcaș s'a simțit tare jenat. Binoclurile îndreptate spre dânsii, salaturile schimbate de Negureanu cu cei de prin staluri ori din lojile vecine, îi sporeau neliniștea și jena. I se părea că toate privirile spre dânsul cătă; îl măsoară desigur, îl sfredelesc și-l categorisesc.

Cât era lumina stinsă se simțea mai la larg; adică s'a simțit numai cât a ținut primul act, căci dela al doilea a băgat seama cum Negureanu mângâie mâna d-rei Nina, iar lui, cum îi vorbește tot mai deaproape și cu subînțelesuri, d-na Negureanu.

La ieșire, chiar în ușa teatrului, d-na Negureanu se adresează lui bărbatu-su.

— Coco dragă, eu aș vrea să mergem la Zisu... mi-i o sete.

— Și eu nene... vreau să-l mai aud pe Moscopol. Haidem zău!

— Bine fetițelor, să mergem, dar n'am bani la mine pentru bar...

— Am eu maestre! se trezește răspunzând Farcaș.

Privirea grea a lui Negureanu i-a înghețat respirația.

— Asta-i o idee, Cocolică... decât să ne mai abatem pe-acasă... Și întorcându-se spre Farcaș:

— Zici că ai ceva la d-ta?

— Da, doamnă... am.

— Ai, să zic... vreo... trei mii?

— Am patru mii, maestre.

— Bine, împrumută-mă atunci cu 3500 până mâini de dimineață.

Negureanu apucă hârțile cu două degete și le lasă să cadă de sus în portfeui.

— Mergem pe jos copii, ca să facem nițică mișcare,

Și fără a mai aștepta aprobarea, d-na Negureanu ea brațul lui Farcaș, iar Negureanu pe al d-rei Nina.

După a doua sticlă de șampanie a dansat și maestrul Negureanu — cu d-ra Nina bineînțeles. D-na Negureanu a fost dansată aproape tot timpul; cunoscuți și necunoscuți au invitat-o; nici unul n'a fost refuzat. Șampania tare, aerul îmbâcsit, promiscuitatea din sală, apourile d-nei Negureanu, l-au silit pe Farcaș să profite de un moment prielnic, și pretextând o violentă durere de cap, să-și ceară voe dela Negureanu să se retragă.

Acesta urmărea atent și înciudat pe nepoată-sa care dansa pentru a doua oară cu căpitanul aviator. Firește că Farcaș a căpătat nu.naidecât învoirea cerută.

*

Au trecut trei săptămâni și mai bine. În prima săptămână Farcaș a fost și Marți și Sâmbătă la ședințele cenaclului din strada Muzelor. Niciun semn din partea lui Negureanu; parcă uitase cu totul de banii împrumuțați. Doamna Negureanu s'a purtat rece cu dânsul; aproape nu i-a vorbit. A aflat delă d-ra Nina că a contrariat-o plecarea lui pe furiș; mai ales faptul că nu și-a cerut voe și dela dânsa.

În a doua săptămână, Farcaș a fost numai Marți la cenaclu și nici atunci n'a îndrăznit să se explice și să-și ceară iertare dela d-na Negureanu.

A treia zi a aflat dela maiorul Băluță pe care l-a întâlnit în dreptul Universității, că Marți chiar, după plecarea lui, d-na Negureanu ar fi spus, în haz ilicito de față, că i-a făcut declarații în toată regula și nu știe cum să se scape de dânsul.

Deatunci n'a mai dat Ilie Farcaș prin strada Muzelor. Banilor le-a pus cruce, iar visul ce i se 'nfiripase — apourile d-nei Negureanu fuseseră doar destul de străvezii, — s'a destrămat, s'a topit de parcă nu se alesese n'cicând din negură.

Ion Doinarozzi

M A R I A N A

ALEXANDRU KUPRIN

Traducere din rusește
de ȘT. BALJALARSCHI

— Mă gândesc, domnilor, la prostiile pe cari le facem câteodată în tinerețe,—zise Lev Maximovici.— Dacă s'ar putea adăoga la experiența noastră de acum forța și îndrăsneala de atunci!. Ce-ar fi! Nu mă îndoesc că fie-

care dintre noi a trecut cu gura căscată pe lângă sute de aventuri mici și vesele.

Povestind, el își legăna încet corpul într'un fotoliu masiv. Știam cu toții că Lev Maximovici a fost pe vremuri unul dintre cei mai buni specialiști în chestiunile de dragoste.

De aceia așteptam cu nerăbdare să auzim una din numeroasele aventuri de iubire, cu care dânsul ne desfăta uneori, mai ales la sfârșitul prânzurilor sale splendide, vestite în tot orașul Petersburg.

Și într'adevăr, începu:

S'a întâmplat aceasta, domnilor, demult. Terminasem universitatea și făceam serviciul militar. Regimentul nostru se afla într'un orașel murdar, iar batalionul, neavând loc, era cantonat într'un sătuleț nevolnic.

Comandantul meu de companie, la prima vedere un om furios, era foarte bun. Intr'o zi mă invită să iau masa la dânsul, dar aceasta într'o formă foarte originală. Chemându-mă după instrucție, mi-a spus, holbând ochii:

— Caporalul Lev Lavrișcev! Să te prezinți astăzi la mine acasă! M'am speriat, însă luând poziția reglementară și ținând mâna la chipiu, am răspuns:

— Am înțeles, Excelență! Mă temeam de observații, ori că cismele nu-mi erau făcute ori altceva din domeniul „științelor militare“. Mă înșelam însă, căpitanul m'a primit cu multă atenție.

Abia ne-am așezat și a intrat și nevasta sa.

— Îți recomand, Mariana Fadeevna, pe caporalul nostru! — rosti căpitanul.

Ce drăguță era Mariana! Avea fața albă — nu palidă sau mată — ci albă, încadrată de un păr auriu scântetor. Dar buzele! Niciodată n'am văzut asemenea buze: pline, fragede și expresive.

La masă îmi lega șervetul de gât, îmi spunea „prun-

cule“. Ochii ei îndrăzneți erau plini de zâmbete, iar buzele mă provocau.

Când, mai târziu, căpitanul se întorcea dela serviciu și ne găsea împreună, eu roșeam și schimbam vorba, deși între noi nu era nimic. Căpitanul își mușca mustața, sforăia iar ochii lui mă turburau.

Seara, când jucam cărți, ea, cu vârful pantofului, îmi atingea piciorul. Strălucirea îndrăzneță a ochilor ei mă turbura. Îi plăcea să se joace cu mine, ca pisica cu șoarecele, și într'adevăr avea în ea ceva felin: un fel de flexibilitate grațioasă și sireată. Probabil înțelegea că sunt pentru dânsa inofensiv și-și încerca ghiarele pe mine. Dar eu!... Răbdam și mă chinuiam. E greu, domnilor, la vârsta de două zeci și doi de ani, când sângele se înfierbântă așa de nșor, să suporti asemenea atacuri din partea unei femei frumoase. Adese ori mă întorceam acasă noaptea târziu și mă gândeam cu amărăciune: acum ea, electrizată de jocul nostru, a rămas singură cu bărbatul ei:

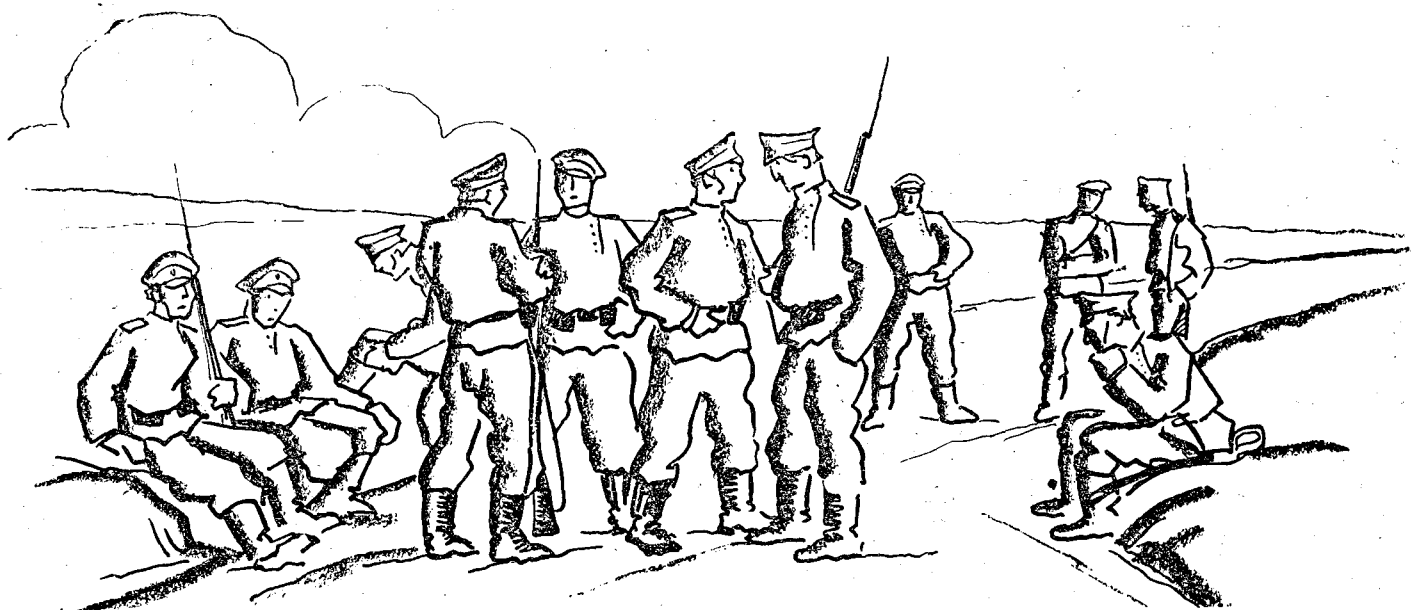
Dacă uneori, agitat până la nebunie de cochetăriile Mariane, îi prindeam mâinele și i le strângeam cu vre-o exclamație pățimașă, ea imediat mă oprea:

— Ce-i cu tine, Lev Maximovici? Te simți rău? Ai nevoie de apă rece? Am să dau ordin lui Fomiciov să-ți aducă...

A trecut iarna. Batalionul nostru trebuia să plece ca

să se unească cu regimentul. Aceasta s'a întâmplat, mi se pare, în ziua de 3 Mai. Disdeditinează, pe când căpitanul striga și injura în curtea cazărmei, supravieghind echiparea trupei, am alergat la Mariana, ca să-mi

au rămas bun. Știam că a doua zi ea urma să plece în provincie, la rudele sale. Tot bagajul fusese dus la gară. Rămăseseră numai pereții goi. Mariana ședea jos, pe o grămadă de paie de pe dușumea.

— Am venit să-mi iau rămas bun, Mariana Fadeevna. Poate nu ne vom mai vedea niciodată.

Ea îmi făcu semn să mă așez alături.

M'am așezat jos, pe paie.

— Ai să-ți aduci aminte de mine? — mă întrebă ea.

— Desigur, — i-am răspuns eu.

— Și desigur... cu părere de rău. . Nu-i așa?

— Mariana Fadeevna!

Am luat-o de mână. Mariana nu se împotriva. O atrăse spre mine, deși aceasta era foarte incomod din cauza picioarelor întinse. A deschis gura și respira greu și des. Am început s-o sărut ca un nebun. Mă respingea, dar eu n'o lăsam.

Atunci îmi șopti:

— Lasă-mă... lasă-mă că strig... chem servitorii... lasă-mă.

Și eu, tot roșiu... am lăsat-o. M'am ridicat, scuturând firele de paie ce mi se prinseseră de haine.

Ne-am despărțit nedumeriți și nemulțumiți. În drum spre cazarmă mă gândeam: dracu știe, cine m'a pus să fac aceasta? Degeaba am ofensat o femeie drăguță și simpatcă. Acum, desigur, căpitanul va afla tot. M'am purtat necorect.

Am pornit, însoțit de o grămadă de copii sdrențuroși

și nespălați. Era cald. După patru ore de marș, batalionul nostru s'a oprit. Toți erau obosiți și posomorâți. Ne odihneam la umbră, într'o pădure de stejari. Când... o surpriză: doamnele din batalionul nostru, sosind în trăsuri mai devreme, ne pregătiseră un dejun. Am fost foarte vesel în tot timpul dejunului, servit în pădurea înverzită, cu potecile acoperite cu frunze moarte din anul trecut. În sfârșit tobele au început să bală adunarea. Mi-am luat repede arma și în loc să intru în front, m'am apropiat de Mariana.

— Să mă ierți Mariana Fadeevna, spusei eu cu o voce vinovată, — n'aș dori să rămâi supărată din cauza purtării mele.

Ea îmi aruncă o privire ageră dar șireată în acelaș timp.

— Cine ți-a spus că m'am supărat?

Rămăsei ulu.t. Eu așteptam muștrări, ba chiar amenințări.

— Cum? Nu te-ai supărat? Mi-am permis... prea mult.

— Ești un copil! zise ea, — nu cunoști de loc femeile!

— Bine răspunsei eu emoționat: dar mai înainte Mariana? Înainte? Iarna?

— Da... și iarna. — răspunse ea, cu ochii îndrazneți.

Căpitanul se apropie răcnind: — În front caporale! Lasă flecăreala! Și am pornit. Inapoi, între norii de praf, se vedea o umbreluță colorată, cu căpiușeala trandafirie

Un regret târziu îmi frământa greu inima.

ANCHETELE NOASTRE

— Răspunsul Domnului Marcu Beza —

L i t e r a t

Ce puteți să ne spuneți despre cultura noastră în Anglia?

Când am plecat în Anglia, acum 14 ani, cunoștințele englezilor despre România erau cu totul mărginite. De-seori capitala României era confundată cu Sofia ori cu Bukara. Mi-amintesc că am fost odată cu D-rul Lupu la o conferință ținută de un profesor englez dela universitatea din Londra. Acest profesor spunea, între altele, că un aviator englez aterizând în România, undeva la țară, a vorbit cu țărani în Esperanto, fiindcă, spunea el, toți țărani români au învățat esperanto de când cu introducerea ei în școlile românești, prin mijlocirea Reginei Elisabeta. Altă dată a trebuit să răspund la un articol din Westminster Gazette care susținea că limba română e o limbă slavonă.

Până atunci, o parte din intelectualii englezi luaseră cunoștință despre literatura românească din unele cărți ale Carmen-Silvei precum și din poeziile Bardului Dâmboviței (d-șoara Elena Văcărescu) date atunci ca poezii populare. Unul din romanele lui John Galsworthy are drept motto 4 versuri din Bardul Dâmboviței.

Pe vremuri, se mai publicase în englezește, prin stăruința lui Vasile Alexandri o antologie de poezii populare românești care n'a avut însă răsunetul dorit

Văzând cum stau lucrurile m'am gândit că trebuie făcute toate sforțările pentru a introduce, cât decît, în Anglia, ceea ce e mai reprezentativ și mai permanent cultura noastră. Și atunci, în timpul războiului, din propria mea inițiativă, am inaugurat o serie de conferințe asupra României și literaturii române la universitatea din Londra, conferințe cari au apărut mai târziu în volum sub titlul: „Papers on the Roumanian People and Literature“.

Cine este Doamna Lucy Byng?

Între elevii mei a fost dela început și o Doamnă Lucy Byng din familia lorzilor Stratford. Fratele ei, Generalul Greenley a fost, în timpul războiului, șeful misiunii engleze în România. El trimetea în Anglia scrisori calde și entuziaste despre Țara Românească. Din acest motiv și din simplă dragoste pentru români, D-na Lucy Byng a învățat românește iar dela un timp a început să dea traduceri din limba română. A apărut întâi un volum „Roumanien Stories“ cu o prefață de Regina Maria, cuprinzând nuvele din mai toți scriitorii români.

Acest volum a avut o primire neașteptat de bună și a fost recensat atât în Anglia, cât și în America și în coloniile engleze. Printre nuvele din volum, două din ele, „Făclia de Paști“ a lui Caragiale și „Pribegii“ lui Mihail Sadoveanu, au intrat, mai târziu, în două mari antologii engleze de proză, sub titlul: „Great Short Stories of the Word“. fiecare antologie cu o introducere de lămuriri asupra literaturii române. În aceeași serie a apărut și în Anglia și în America „Great Essays of the Word“. În această carte s'au publicat și două essais-uri românești, alese din mai multe ce mi s'au cerut. Ele se referau la subiecte ce interesau pe englezi și anume: „Insușirile omului de stat“ a d-lui S. Mehedinți și „Prerafaeliții“ un essais al meu.

Sunt fericit că am putut să dau într-o traducere făcută tot de Lucy Byng, sub titlul de „Sașa“, romanul lui Duiliu Zamfirescu „Viața de țară“ care a avut un deosebit succes.

Între timp, am publicat în englezește cartea mea asupra folklorului românesc „Paganism in Roumanian Folklore“ care a fost pentru mulți o revelație și a stabilit faptul că folklorul românesc e unul din cele mai bogate ale lumii.

Acest volum mi-a atras prietenia romancierei engleze, D-șoara Romer Wilson, care se interesează, în chip deosebit, de chestiunile de folklor.

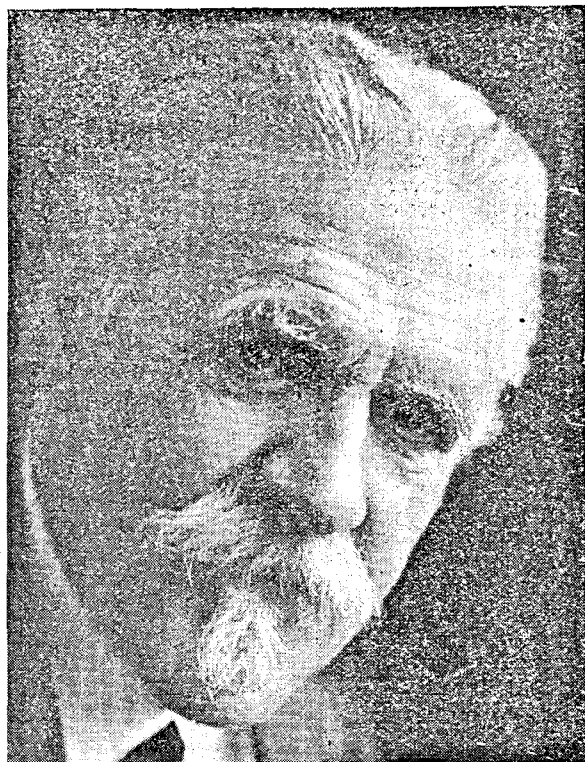
Ea a dat 2 antologii de basme: „Silver Magic“ și „Gold Magic“ în care se cuprind și basme luate din folklorul românesc, fiecare cu o pagină de entuziastă introducere asupra basmelor românești. D-na Lucy Byng a tradus și a publicat apoi în Oxford University Press, un volum de colinde românești cu muzica lor, din marea culegere a lui Bela Bartok.

Pe lângă două volume ale mele traduse în englezește „Doda“ și „Rays of Memory“, D-na Lucy Byng a mai tradus recent „Amintirile“ și alte bucăți ale lui Creangă.

Am în manuscris traduse tot de Lucy Byng câteva piese românești, dintre cari „Năpasta“ și „Manase“ vor apare în curând cu intenția și silința de a fi jucate pe scenele din Londra.

Luna aceasta se va publica tot la marele editor Dent & Sons, un volum al meu „Shakespeare in Roumania“ cu 20 de ilustrații, înfățișând scene și decoruri Shakespeare-iane din România, precum și actori și actrițe cari au jucat în Shakespeare.

Vincent D'Indy
compozitor muzical, francez

Rupert Brooke
Poet englez

SARBATORIREA LUI VINCENT D'INDY

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Parisul și Franța muzicală au sărbătorit prin *Schola Cantorum*, aniversarea a 80 de ani a lui Vincent D'Indy marele compozitor și muzician, care este o glorie a Franței și a lumii muzicale.

Viața lui D'Indy scrie Paul le Flem e plină de muncă creatoare și de entuziasm pentru tot ce e înalt și frumos. El înțelege farmecul muzicii gregoriene și știe să prețuiască subtilitățile și clar-obscur-ul debussyst. Maiștrii polfoniei din secolul al 16-lea, muzicanții francezi din secolul al 17-lea, Rameau, cizelorii operei comice

din sec. 18-lea apoi, Beethoven, Wagner și Franck au găsit în Vincent D'Indy pe cel mai profund și mai pasionat comentator.

El a trezit în Franța gustul pentru marile creațiuni simfonice.

D'Indy a trecut drept un iconoclast atunci când căuta să se angajeze pe drumurile deschise de maiștri iluștri. Muzica lui disprețuitoare a efectelor cari asigurau succesul pe atunci a părut la început un fel de compilație matematică de note în care sensibilitatea n'avea acces.

A fost o înșelare. Astăzi în tumultul

discordiilor artistice Vincent D'Indy rămâne gloria cea mai pură a muzicii franceze.

România nu-i este străină. Maestrul D'Indy are aici elevi de prestigiu iar țara a cunoscut-o într'un turneu glorios dirijând două concerte cari au fost un triumf al marelui maistru.

La sărbătorirea Franței trimitem și noi românii, elanul și admirația noastră pentru omul care este o culme a artei muzicale universale. Filarmonica și Conservatorul român ar trebui să se gândească la o zi de sărbătorire a marelui compozitor.

G R A D I N A M O A R T A

Rudolf Gyr

Vânt rece trece prin grădini,
Astupă cupe, rupe crini...

Morminte mici de tufănici,
Deasupra zdrențe de aglici.

Pe drum de fum afumă — acim
Sufletul florilor de scrum.

S' adună'n lună, lângă porți,
Strigoii laurilor morți...

Se strâng și plâng adânc tăceri, —
Ci unde-i paznicul de ieri?...

Ce clopoței tiling-tiling?
Ce stele ning, se-ating, se sting,

Bat clopot alb și tremurat
Pe moartea florilor din strat?...

Bat lung, prelung, răspund tăceri—
Pe unde-i paznicul de ieri,

Să pună 'n crini senini lumini,
S' aprindă stinsele grădini?...

Sub aripi reci de lilieci
Treci, sunet rece, pe poteci:

Tiling... aceiași clopoței,
Și stele ning, se sting cu ei, —

O stea căzu... și tu, și tu...
Luceafăr negru, crești de-acu!

C R O N I C A

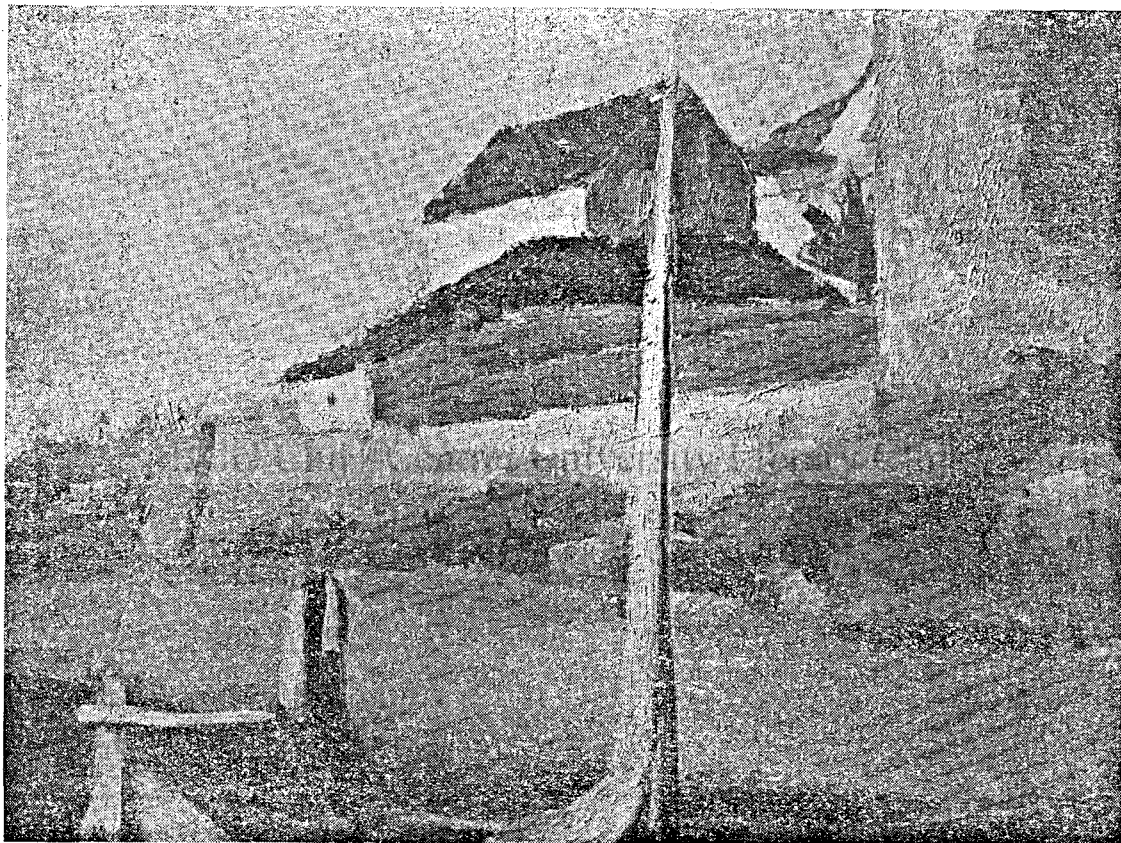
R U P E R T B R O O K E

Astăzi se inaugurează într-o insulă din marea grecească monumentul poetului englez Rupert Brooke și al «poeziei nemuritoare». Rupert Brooke a luat parte la apărarea Anvers-ului, și a murit în 1915, în drum spre Dardanele, după ce-a spus: „Ce mi-i moartea acum, după ce-am văzut, așa cum le-au căutat poezii, frumusețea și lumina Eladei”. Brooke a fost înmormântat pe un promontoriu al insulei Skiros de către marinarii englezi și francezi. În insula aceasta de pescari și de păstori de capre se inaugurează astăzi monumentul sculptat

dar nu mai puțin sorbea cu plăcere nesățioasă tot ce viața-i punea sub ochi. Scria odată unui prieten: „Într-o licărire de soare pe un zid gol, în lungul trotuarului noroios ori în fumul unei mașini noaptea, e un înțeles neașteptat, o însemnătate și inspirație ce-ți oprește răsufierea cu un nod în gât de siguranță și fericire“. Astfel de impresii, fără precădere și alegere, se grămădesc în alcătuirea versurilor sale, încât ar trebui să-l judecăm — ca și pe ceilalți poeți realiști — după măsura în care poate să le ridice din rostu-le trecător la unul mai durabil și mai adânc. În poezia „Peștele“, încearcă să dea — și în parte reușește, sen-

flacăra, fumul înghețat. Lumina lămpii nu mai cădea curgătoare pe ochi mișcători, pe buze și păr; ci zăcea, dormea colo neclintită pe corpuri și mai neclintite pe buze și răsese oprite și nemoarte, și vorbe după cari nu se lăsa tăcere. Lumina era mai vie decât voi toți.

Căci deodată, și de altundeva, mă uitai la măreția voastră. Văzui liniștea și lumina, și pr' voi, auguști, albi, sacri și stranii; și fiece licărire, ținută și gând și culoare scăpate de sub masca trecerii, triumfătoare în vecinicie, neschimbătoare, nemuritoare“.

Faleza de la Mangalia

de Fr. Șirato

de Tombros în onoarea poeziei. Ceremonia va fi prezidată de șeful statului elen. Vor lua parte la inaugurare reprezentanți ai artei engleze, franceze, belgiene, italiene, etc.

Noi publicăm ca un omagiu, adus poeziei care se slăvește, acest articol al d-lui Marcu Beza.

«Poezia lui Brooke e însăși expresia realității schimbătoare.

Din vreme s'a bucurat de o bună creștere atât la școala de sub conducerea tatălui său, cât și mai apoi la Cambridge, unde și-a atras iubirea tuturor. Cu deprinderile sale intelectuale, dintru început s'a lăsat în vultorea curentelor timpului, când alături de esteticienii lui Oscar Wilde, când numai în tovărășia poezilor Elisabetani. Sufletu-i neastâmpărat sburda în însăși strălucirea tinereții—o tinerețe foarte inzeștrată și nu fără toane, care-l împingeau uneori la contraziceri, la sfidarea și luarea în răs a lucrurilor mai serioase;

sașia apelor reci în mișcare. Acelaș imbold, care viază în unde, le frământă și face să crească afund sub ele plante în jerbii ciudate, este și în pește, îl ține acolo de veacuri. În cuprinsu-i lunecos deabia frânturi de lumini și de sunete copleșite ajung din lumea noastră, despre care o fi având el cât-de-cât vre-o știință? Cum apa restrânge și-i întunecă orizontul, oare nu ne împiedică și pe noi timpul? Ce-ar fi existența eșită din rânduirea unui trecut și viitor? Asta e ideea poeziei «Ceaiul în Sala de Mâncare». Ce e mai obicinuit decât un grup de oameni stând la ceaiu în jurul mesei! Razele focului și lămpii joacă imbinat cu expresii felurite, și toți glumesc și răd veseli împreună cu poetul, care într-o clipă, printr'o străfulgerare a minții, strămută scena în vecinicie:

„Văzui ceașca marmorec; ceaiul atârna în aer — un râu de ambră; văzui lucirea focului nescântos. Zugrăvită

Fie închipuirea cât de avântată, mintea cât de pătrunzătoare, intrucât noi-înșine ființăm în timp, e aproape cu neputință să percepem altcum eternitatea, ci doar ca o antiteză de însușiri cunoscute nouă; ceea ce face și poetul aci. Concepția sa e asemuitoare cu a lui Eminescu din „Satira I“.

„Timpul mort 'și'ntinde trupul și devine vecinicie“.

Războiul a deschis o nouă perioadă în dezvoltarea poetului. Înrolându-se dela început, a luat parte în expedițiile din Anvers și Galipoli. A scris atunci un număr de sonete, între cari și „Ostașul“:

De-o fi să mor, atât să știți de mine: că undeva, în câmp străin, e un colț ce-i pentru toldeauna Anglie. Acolo, în pământ bogat, un și mai bogat pământ va fi ascuns. Iărâna mea. O iărâna căreia Anglia i-a dat naștere, formă, simțire și i-a dat și glorie să le iu-

bească și drumurile să le colinde — un trup de-al Angliei, aer englez respirând, udată de apele și binecuvântată de soarele ei.

Și să mai știți că acest suflet, scuturat de orice rău, un puls în duhul etern, dă de undeva înapoi gândirile de Anglia date; privești și sunete; fericite visuri ca ziua ei; și răs împărțit de prieteni; și blândețe, în suflete împăcate, sub un cer englez.

Puțin timp în urmă presimțirea versurilor era împlinită. Poetul și-a găsit sfârșitul într-o insulă din Archipelag. Pierderea sa, între altele nenumărate, a deșteptat un răsunet obștesc de mâhnă e; căci în forma cadențelor nimerite, el izbutise a prinde ceace apăsa mult în sufletele multora. Și, constîntîndu-și poezia pe moarte, toți văzură într'insul simbolul jertfirii atâtor tineri deplin conștienți de bogăția și de prețul tinerții lor.

CEI MAI BUNICOPII

Prietenul cu care vorbeam despre tragedia vocațiilor noastre firești era îngrozit de ceiace a putut constata într'o singură lună de cutreierare prin satele moldovenești ale Basarabiei.

Ca ofițer, însărcinat cu efectuarea lucrărilor unui pod peste Prut, a întrebuințat ceasurile de răgaz pentru a cerceta drumurile ce-și croeșe în viață cei mai buni dintre școlarii moldoveni dela țară.

A plecat dela o întâmplare. Întâlnind, în maghernița unui evreu, pe un băiat de țară, excepțional de inteligent, a ajuns la o descoperire a cărei gravitate se răsfrânge mult dincolo de hotarele unui sat ori ale unui ținut. În cutare prăvălie de evreu a mai aflat unul la fel. La un grajd de cai, al unui ruș, așisderea. La un cărciumar străin, o fetiță de o vioiciune impresionantă. La un croitor, evreu, o absolventă recentă a școlii din sat. Într'o „fabrică“ mizerabilă, câțiva pui de moldoveni, sub călcăiul unui „găgău“.

Dacă s'ar întreba cineva ce importanță are acest fapt, e bine să așteptăm ce-am aflat și eu dela prietenul meu, că:

Străinii din acele regiuni urmăresc, cu persistentă, cum învață fii neamului nostru, pândind clipa când isprăvesc școala satului spre a-și alege pentru treburi minore, pe cei dinții la clasificație. Nici unul dintre băieții și fetele pe care i-a găsit prietenul în grajduri, în prăvălii, în cafenele, în ateliere — ca slugi — nu aveau o medie de clasificație mai mică de „foarte bine“ adică 9 și 10.

Prietenul s'a incredințat că e vorba de deturnarea tuturor valorilor băștinașe dela chemarea lor spre a nu mai urca, niciodată, vârful piramidei sociale. Sunt florite sufletului reavăn, fărâncesc, oprite de a lega roade !.

Față de această mafie, ce poate însemna osteneala prietenului de a fi redat, școlilor mai înalte, cu sfortări de neînchipuit, patru sau cinci băieți și fete a căror strălucită inteligență, emisari străini o ținutiau pentru frecatul dușumelelor și mai puțin decât atât ?.

— Caveant Consules !.

CURIERUL

Les Annales au început să publice memoriile contesei de Noailles. Ne interesează și pentru înrudirea ei cu noi și pen-

monstru. 650 de oameni serveau masa. În Angliera francmasoneria nu e misterioasă ca în Franța.

■ Congregația supremă a Vaticanului a condamnat printr'un decret instrucția sexuală ce se dă copiilor de amândouă sexele. Se va angaja desigur o polemică între Sfântul oficiu și pedagogii ideilor nouă.

■ Franța întărește la o Federație internațională a oamenilor de litere. În Mai se va discuta la Paris, în congresul internațional al societăților de scriitori, diferite probleme în legătură cu existența profesională a scriitorilor: cinema, traduceri, statutul scriitorilor, jurisdicțiile de arbitraj etc.

■ La Zagreb a apărut în limba jugoslavă o mare antologie a poezilor francezi din sec. 19 și 20.

■ Centenarul lui Meunier se va sărbători în toamnă, la Bruxelles.

■ În Mai se va inaugura la Paris în Pavilionul de Marsan o expoziție de artă bizantină. Vom participa și noi ?

■ Consiliul municipal din Paris a votat, anul acesta, 5.000.000 de franci pentru restaurarea celor mai frumoase biserici din Paris. La noi se dărâmă sub ochii autorităților cele mai artistice ctitorii religioase.

■ Atena a interzis rulaerea filmului: Pe frontul de West nimic nou.

■ Pe versantul de Nord al Acropolei s'a descoperit de către Brognard, dela școala arheologică americană, templul lui Eros considerat ca cel mai vechiu templu al Amozului și Afroditei.

■ Marele scriitor spaniol Unamuno va călători anul acesta în America de Sud.

■ Centenarul lui Cuvier va fi sărbătorit la Montbéliard.

■ În Petit Palais, la Paris, se va deschide luna viitoare, Salonul internațional al cărții de artă. Expoziția va dura 3 luni.

■ Marinetti, secretarul perpetuu al Academiei italiene va vorbi la Paris despre Italia fascistă. Apoi, va reprezenta Italia literară la închiderea anului virgilian și la aniversarea morții lui Mistral.

■ Consiliul comunal din Anvers a expropriat casa în care a locuit Rubens și care a fost construită în 1610 de el însuși.

■ S'a propus ca vechiul castel Chambord intrat în proprietatea Statului francez să fie transformată într'un „muzeu de vânătoare“.

■ În 1934 se va organiza la Londra o expoziție de artă egipteană cu principalele tezaure arheologice descoperite în mormântul lui Tut-Ank-Amon.

■ Un sculptor francez a cerut un plan general pentru înalta înfrumusețare a Parisului.

■ Guvernul francez a luat măsuri să împiedice contrabanda de publicații pornografice tipărite în Statele Unite ale Americii.

Lucrând

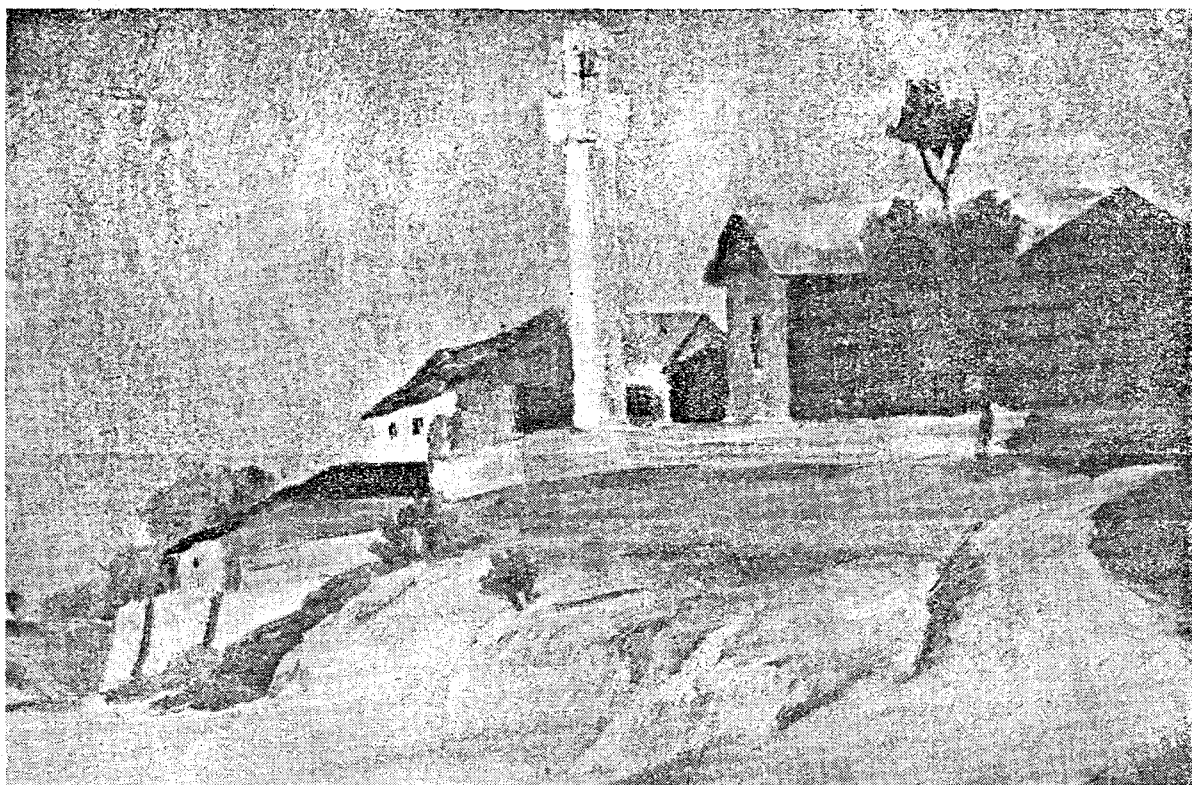
de Fr. Șirato

tru scânteețoarea poezie a mărturisirilor din memorii.

■ Călând spiritul acordului dela Locarno, Germanii vor să boteze 2 cruciștoare de război unul cu numele de Alsacia (Elsass) și altul cu numele de Lorena (Lothringen).

■ Turcii se plâng că Maurice Bedel a scris articole desagrabile asupra Turciei. Jurnalele din Sтамбуl scriu că e de neînțeles acest spirit al scriitorilor francezi în ceasul când Franța își ține atât de greu prestigiul ei în Orient. Turcia n'a uitat pe Ioti și pe Farrere dar nu îndură anatemele scriitorilor turși cari nu mai găsesc privești primitive ale Turciei imperiale.

■ Francmasonii au dat la Londra sub președinția ducelui de Iork un banchet

Farul [dela Mangalia]

Pictură de F. Șirato

PICTORUL FRANCISC ȘIRATO

Muți ani arta pură și subtilă a lui Francisc Șirato a iscat nedumeriri și semne de întrebare. Într-o vreme când noutățile de suprafață, goale și superficiale, uluiau, pictorul acesta aducea în plastica românească un temperament sincer pornit pe drumul firesc al adâncirii și al căutării unei expresii corespunzătoare sensibilității sale cu totul originală.

Dar dacă vioiciunea coloritului și temeinicia legăturii planurilor au fost acceptate și prețuite dela început, efortul pentru exteriorizarea viziunii lăuntrice, — care e miezul artei lui Șirato, — n'a fost înțeles decât în urmă. Plecat dela construcții temeinic încheiate și colorii cu hotare stabile, Șirato a evoluat în linie dreaptă, urcând. El a surprins miracolul jocurilor

cromatice și-a pătruns taina îngemănării luminii cu apele umbrelor. Paralel cu noile cunoașteri, liniile de contur au început să se subțieze, să tremure, să piară. Intre colori, ca între două râuri ce-și împreună undele, nu există hotare precise. Valoarea unei game e în funcție de mediul inconjurător dela care, sau căruia, îi împrumută nuanțe. Sub fluidul luminii, suprafețele vibrează și se difuzează, țesuturile devin sticloase, liniile își pierd precizia. Ceeace rămâne real, pentru ochi, dintr'un subiect e greutatea lui îmbrobodită în pâlării de culori sub năvala șuvoaielor de lumini și umbre jucăușe. Un portret, un peisagiu, un grup de obiecte, pietate de Francisc Șirato nu sânt înfățișarea reală a acestora, ci expresia viziunii lăuntrice provocată în

sensibilitatea artistului de aceste subiecte, chipul lor ideal. Pânzele lui Șirato sânt imnuri de slavă. Peste ele, cu toată varietatea motivelor și multiplicitatea formelor, plutește o atmosferă unitară care freamătă viu și cald. Colorile sânt fluide. Se cheamă și se alungă în veșnică mișcare. Lumina topește liniile și le risipește.

Total lipsită de static, cu expresia simplificată și atât de însuflețită, pictura lui Francisc Șirato va trece nu numai peste vreme ci și peste toate gloriile cari azi, pe nedrept, o umbresc.

Zaharia Stancu

Scenă din piesa „Regina Elisabeta”

T E A T R U

„ELISABETA REGINA ANGLIEI“

Prima piesă din repertoriul direcției Mavrodi.

Bun început.

Întâi, piesa e fericit aleasă.

Al doilea, a fost bine și inteligent interpretată.

Al treilea, montarea s'a făcut cu rânduială și gust disciplinat, dar mai ales corespunzător artistic.

Piesa, spun unii, că ar semăna cu piesele din familia pieselor lui Bernard Shaw.

Impresia aceasta e vagă.

Poate să fie o comunitate în cece privește atitudinea intelectuală a autorilor față de subiectele istorice.

E atitudinea critică a poetului dramatic, imbiat să revizuiască subiectul, să-l analizeze, să-l analizeze migălos și subtil, fiindcă-i prea comună legenda și prea-i monotonă credința în magnificența personajilor înfățișate somptuos de istorie, dar numai somptuos, cași cum ar fi toate supraoameni, fără niciun fel de contingență cu pasiunile, cu virtuțile minore, cu freământul oamenilor, — zămislighi să iubească, să mintă, să fie geloși și să râvnească peste vrerile și puterile lor.

E în concepția aceasta modernă o necesitate de a umaniza istoria, însuflețind lumea de eroi și semizei, cu clocotul din viața frământată a oamenilor, a tuturor oamenilor.

S'ar putea spune, că e concepția, care ierarhizează personajile de legendă, într'un ritm firesc de logică psihologică.

Bernard Shaw are atitudinea tare, une-

ori brutală de ironist, care șarjează până la caricatură.

Bruckner înfățișează eroi, — pe regina Elisabeta a Angliei și pe Filip regele Spaniei, în actualitatea vie și palpitant pasionată. În încheștarea proprie, firească a personajilor, care urcate pe treptele cele mai înalte de răspundere și de glorie, regină și rege — gustă și sarcasmul măririi și tragicul posturilor de răspundere. Istoria înregistrează nu numai coloarea în nimb de lumină, ci și umbrele care se sbat în variațiile perspectivei.

Piesa lui Bruckner e o admirabilă umanizare a epocii.

Dar mai este ceva în piesa lui Bruckner. E o influență cinematografică. O bună influență de sincronizare și în teatrul viu. Madridul și Londra sunt ca într'o balanță, care se vede și care impresionează.

Sunt în piesa aceasta, două lumi, care se înfruntă. Se pândesc, se caută și se ciocnesc.

E lumea Spaniei catolică, puternică, amețită de mândria cuceririlor.

E lumea Angliei mereu în căutare, socotită în metode și dornică de biruință.

Reprezentanții celor două lumi sunt Filip al Spaniei, fervent și naiv și Elisabeta a Angliei, dominată de zelul de a fi regină mare pentru țara ei neșovător râvnitoare.

Și oricât de diferite, de dușmănoase, de nătâng pornite una contra alteia sunt aceste două lumi și la fel reprezentanții lor, sunt totuși pe același plan omenesc: să-și întindă fiecare puterea, să nu cruțe niciun mijloc

de biruire, să nu fie nici o metodă neutilizată de a simți fiecare bucuria izbânzii.

Chiar și regii se poartă în același ritm de apocaliptică ură.

E în piesa aceasta o înșiruire de excelente momente dramatice.

Dialogul e vibrant. E nervos, uneori până la sacadare.

Iar interpretării înțelegând piesa în toate nuanțele-i subtile, i-au dat toate puterile lor, înfățișând-o într'adevăr magnific, și ca ritm și ca unitate și aprofundare.

D-na Maria Filotti în rolul reginei, — fantastică și în același timp socotită regină — este fără îndoială admirabilă.

Numai d-na Filotti putea fi regina Elisabeta. Și acest rol rămâne înscris ca unul dintre cele mai vrednice și meritorii triumfuri ale distinsei artiste.

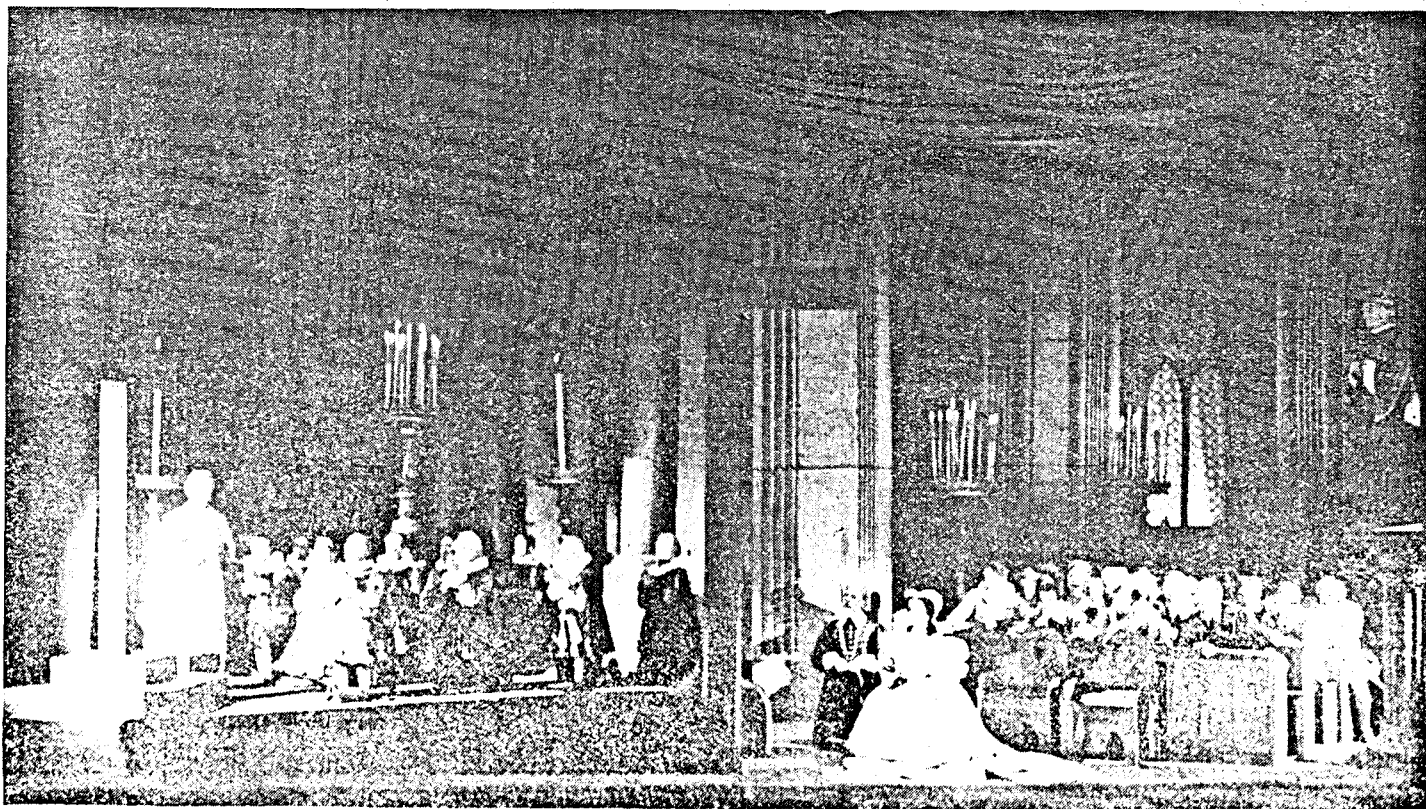
D. Calboreanu e Filip.

D. Calboreanu e artistul de inepuisabilă nuanțare, dar care urcă în salturi cu totul inegale interpretările.

În excelente întreceri cu ei înșiși, d-nii Marțian, Bălțăeanu, Theo, Gîngulescu, Atanasescu, d-nele Natașa Alexandra, Godeanu, etc.

Iar d-lui Soare, îi exprim și de astă dată, vechea simpatie pentru marea-i pricepere de director de scenă.

B. Ciocopile

Scenă din piesa „Regina Elisabeta“

V I T R I N A

CĂRȚI VECHI DESPRE ȚARA NOASTRĂ

Marele număr de scrieri privitoare la origina turcilor și mai cu seamă la creșterea neîncetată a puterii lor, care apar în decursul întregului secol al XVI-lea, denotă neliniștea, spaimă am putea spune, ce cuprinsese întreg Occidentul din pricina cuceririlor lui Soliman Magnificul. Această literatură specială și-a găsit un centru firesc în Veneția, ale cărei posesiuni în Mediterana orientală începuse să ațâțe poftele turcești, mai ales după ce aceștia isprăviseră cu imperiul bizantin și cu sudul peninsulei balcanice.

În Veneția văzură lumina tiparului o seamă de cronici în care se trata cu lux de amănunte războaiele turcilor cu creștinătatea, lupte ce culminaseră cu asedierea și luarea Constantinopolului la 1453. Dintre cronicile care s'au bucurat de o extraordinară răspândire a fost, fără îndoială, colecțiunea lui *Francesco Sansovino*, „*Historia universale dell'origine et imperio de Turchi*” apărută întâia oară în 1564 și retipărită de nenumărate ori până la 1654, edițiune ultimă pe care o prezentăm aci. Curiozitatea specifică secolului XVI-lea, s'a îndreptat de preferință asupra lumii musulmane, al cărui element oriental avea un farmec atrăgător și unic în felul său.

Gentile Bellini — care a fost la curtea lui Mahomed II, — *Carpaccio*, *Benedetto Diana*, *Veronese* și alții, au introdus în arta venețiană costumele și tot pitorescul turcesc, care încănta ochiul și exalta imaginațiunea admiratorilor.

Francesco Sansovino, fiul celebrului sculptor și arhitect *Iacopo Sansovino* se găsea în 1540 la universitatea din Padova unde tatăl său îl dăduse spre a studia dreptul.

Spre marea nemulțumire a bătrânului patrician, tânărul *Francesco* se consacră literilor, creîndu-și relațiuni în lumea scriitorilor, fiind chiar primit în academia „*degli Infiammati*” ceea ce făcu pe tatăl său să-l mute la Bologna, fără să-l poată să-l mai câștige pentru știința dreptului, de care nu mai vrea să audă. Chiar din 1540 *Francesco* începe publicarea numeroaselor sale lucrări care aveau să-l consacre în lumea istoricilor și a literaților.

Edițiunea cronicii lui *Sansovino*, de care ne ocupăm, este un volum mare în 4° de 16 file nenum și 942 pp. apărut la

HISTORIA VNIVERSALE

DELL' ORIGINE GVERRE, ET IMPERIO DE TVRCHI.

RACCOLTA DA M. FRANCESCO SANSOVINO;

Nella quale si contengono le leggi, gl' officj, i costumi, & la militia di quella natione; con tutte le cose fatte da loro per terra, & per mare.

Accresciuta in questa vltima impressione di varie materie notabili, con le vite di tutti gl' Imperatori Ottomanni sino alli nostri tempi,

DAL CONTE MAIOLINO BISACCIONI.

All' Illustrissimo Signore, Signor e Patron Colendissimo,

IL SIGNOR

LODOVICO VIDMANO

Conte di Ottemburgo, Barone di Paterniano
e Summerech, Nobile Veneto.

IN VENETIA, M. DC. LIV.

Presso Sebastiano Combi, & Gio: La Nou.

CON LICENZA DE' SUPERIORI, ET PRIVILEGI.

Veneția, în 1654, în editura *Sebastiano Combi & Gio. La Nou*.

Opera lui *Francesco Sansovino* este întregită până în această epocă cu viețile împăraților osmani de către contele *Maiolino Bisaccioni*, și conține 25 capitole în care găsim diferite relațiuni, adunate de la mulți autori mai vechi, câte odată citați, altă dată compilați, sau reproduși, fără a li se menționa numele.

Sansovino adunase, în timpul vieții sale un imens număr de uvraje istorice și cercetase multe altele, devenite astăzi rarissime, formând un material extrem de bogat, dar lipsit de unitate și de o valoare foarte inegală. Neoboslta activitate a com-

pilarului nostru. grație căruia ni s'a păstrat o seamă de relațiuni ce s'ar fi pierdut altfel, face să i se ierte lipsa oricărui simț critic, sau exactitudine în redactarea acestui material.

Cronica lui *Sansovino*, abundă în informațiuni relative la războaiele românilor cu turcii: ele au fost folosite de cercetătorii noștri din primele timpuri ale istoriografiei noastre. Astfel a v'em contopită într'o scrisoare atribuită unui «secretar a lui Malatesta» foarte interesanta relațiune a lui *Marco Guazzo*, apărută în 1545, în care găsim prețioase detalii asupra războaelor lui *Baiazed* cu *Ștefan cel Mare* în 1484, când îi fură luate Domnului român, *Chilia* și *Cetatea-Albă*.

Francesco Sansovino, a publicat multe lucrări de biografie a personagiilor ilustre venețiene, din vremea sa; dintre scrierile sale, care ne interesează pe noi, românii, menționăm două, pe care le posedăm și despre care vom trata mai pe larg, într'unul din numerele viitoare. Una este înt tulată: „*Gl'annali turcheschi, overo vite de Principi della casa othomann*”, apărută în Veneția la 1573, cuprinzând bogate detalii asupra luptelor noastre cu turcii; cealaltă este un volum mic: „*Informatione della militia turchesca*” apărut în 1582 tot la Veneția, însoțit de frumoase xilografii reprezentând costume turcești, și conținând pasagi elogiase despre ace-lăși lupte.

Francesco Sansovino este un scriitor care nu ne arată, nouă românilor, nici indiferență, nici antipatie: din potrivă, extrage din autorii pe care îi folosaste părțile în care bravura noastră este lăudată și vir-

tuțile noastre — cât le puteau observa steinii — avidențiate și pe alocuri, snbliniate de aprecieri personale măgulitoare.

Erorile de care furnică unele relațiuni provine, pe deoparte dela greșelile isvoarelor întrebunțate, iar pe de alta, de la greutatea obținerii informațiunilor originale chiar pentru evenimentele contemporane.

A. Pomesu Gilby

C A R Ţ I Ş I R E V I S T E

GLASUL DE PE MUNTE *)
REGINA MARIA

E şi aci poveste. O floare desrădăcinată dint'o ţară de Nord, şi răsădită prin ţarina noastră de noroc; într'o zi bună.

Floarea a prins. Frumoasă ne-a dat vîrstare, şi-a despletit din viaţă făşii, făşii. A îndurat alături pribegie şi restrişte.

Iar dacă e să ne aducem aminte azi — tocmai atunci când seceta uscă sufletul şi ţăria noastră, dănsa, alinătoare, prin ochii săi limpezi găseau taina să 'mprăştie negura şi să 'mbărbăteze noianul de oameni amărăţi. Floarea îşi dădea atunci roadele neperitoare.

Din acea vreme datează şi „Glasul de pe Munte“, tălmăcit şi turnat azi abia, în literă românească. Glasul de pe munte, este al fiinţei de basm Glava, fecioară frumoasă, răsărită pe creştetul unui munte, departe de pleava oamenilor şi oraşelor.

Singuratecă, necunoscând frica, dănsa hoinăreşte zi şi noapte. E „sălbatică şi neîmblanzită, o vânătoare cruntă, fugind prin păduri şi prin mlaştini, mergând unde mă împingea dorul, fără alt stăpân decât viaţa mea nestăpănită, trăind singură cu doica bătrână care m'a crescut în locul acesta îndepărtat de lume“ — cum bine se zugrăveşte. Sau: „sunt a vânturilor, a soarelui şi a furtunilor. A pământului şi a cerului ce se întinde peste noi... Mişcările erau asemănătoare cu ale unei ape curgătoare, cu plutirea unui nor pe cer“. Cu acei nori spumoşi „ca lâna înaintea de tors“, cum poetic exprimă autoarea imagina Glavei, cu glasul său minunat şi fără puţinţa de a fi scris. Glava a crescut drept spre soare cum creşte un crin care-şi deschide potirul numai în faţa luminei cereşti. Şi 'ntr'o noapte de iarnă îi ese în cale, Goromo, tânăr vrăjit la prima vedere de chipul mândrei drumeţe.

Îşi vorbesc. Vrea s'o prindă. O fugăreşte — dar neştiinţa locului îl pravăle cu capul într'o răpă din care-i scos mai mult mort; poate mai rău decât atât: schilod. Adus în casa ei de piatră, Goromo cu trupul frânt îşi simte viaţa în apropierea dragii lui fericită. O tovarăşie curată se leagă între dânsii. Şi de aci se întâmplă minune: Un copilăş olog, adus din întâmplare, află dela Glava mântuirea; se vindecă datorită dragostei mari izvorâtă din sufletul lui Goromo şi aţintită spre dănsa.

Nutrită cu nemărginită credinţă a îndrăgostitului, Glava e investită cu darul de a aîna aleanul nevoiaşului. Cerşetori în cărduri urcă plini de nădejdi muntele, şi află aci, la ea, raza de lumină împrăştiată mânos de cea mai fermecătoare zână.

Dar acest glas care cheamă şi vindecă nu-i al ei. Nu. Ci doar resfrângere nădrăvană a trupului neputincios, doar răsunetul vocii lui Goromo. Sau lenta scurgere de energie din insul sleit (pe măsură ce scenele de miracol se înfăptuesc) — dusă către făptura iubită, şi care simte atunci însufleţirea unui har şi a unui grai straniu, aproape dumnezeesc. Vedeţi câtă feerie în această Curte a vrăjilor, căţărata colo sus, în nori aproape, şi cărmuită de iubirea nepământească. Şi de patru ani, cu dorul tămăduirii proprii, Goromo întreţine credinţa şi dragoste în fiinţa lui de basm. Jindueşte în suferinţă când Glava aleargă munţii, sau copilăreşte bucură, la apropiere

rea ei. Glava însă rămâne femeie. Amăgi-toarea care 'n cele din urmă se vrea stăpănită. Femeia care la arşiţa dragostei (întrupată în bărbatul Duhrum) — îşi uită iubirea de milă pentru Goromo, şi se avântă către menirea cealaltă, nepăsătoare.

„Apele curg la vale oricât de limpede le-ar fi obârşia“. Coborârea pe pământ încheie legenda aureolată ireal. O încheiere precum se cuvine romanului: prin depărtarea tainei.

Scrisă din fraze domneşti, prin care personalitatea autoarei străbate luminos, povestea se desfăşură în înţelesul naturii. Altitudinea şi orizontul, fantezia şi decorativul se împletesc în două cosişte de aur.

Trebue menţionată (deşi scenă episodică) halucinantă arătare a fecioarei Maria unui călugăr în veghe la chipul Ei. Sub clar de lună o clipă dânsul are vedenia materializării: şi în patimă uită, răstoarnă totul, uită chiar vestmântul prefăcut în flăcări în lumina lumânărilor. Şi rămâne — doar teafăr. E urma minunei!

Traducerea, corectă, nu ştiu în ce măsură a reuşit să redea ritmul sau nuanţele primitive. E de remarcat armonioasa sonoritate a numelor: Dullan, Glava, Loredano, Volona, Focco — cum sunt botezate fiinţele melodice.

Precum se exprimă, noi, dorim cărţii să fie „binecuvântată cu viaţă veşnică“.

Barbu Brezianu

N O U A L E G E
Pr. ION GORON (CLUJ 1930)

O carte de bună zidire sufletească este, astăzi, un prieten tot mai rar. Neavând măcar obiceiul pământului să te întâmpine în vitrină, să te poftască la chioşcuri, cartea aceasta rămâne pururea discretă ca şi privighetoarea care cântă, ascunsă de privirile noastre, în lăstărişurile naturii.

Cercetătorii cari au năravul să nu se oprească la „faşade“ ci să dibuiască prin vre un ungher de raft, tipăritura de care nimeni nu întreabă, pot afla, adese ori, înghesuiri în praful uitării, tocmai pe prietenii cei adevăraţi.

E şi cazul cărţii, pe care vrem, în câteva linii, s'o prezentăm cititorilor, ca pe un astfel de prieten, lângă care te însenezi şi simţi, prin contactul cu el, un bine negrăit.

Autorul, un slujitor al lui Dumnezeu, în părţile ardeleni, vede că la leagănul actualei civilizaţii a stat acelaş gând care a mînat, în vremuri biblice, pe oameni să pună piatră peste piatră ridicându-şi turn de scăpare în potruva mâniei lui Dumnezeu. „Gîndul satanic, că omul poate fi fericit chiar în potruva voinţei Celui de sus“.

Cartea chiamă, cu puteri convingătoare curate, cu bune sugestii şi pilduirii, spre decalogul legii celei noi, a lui Isus spre fericirile din predica depe Munte, izbutind, în feluritele probleme pe care nu li trece

prin faţă, să ne incredinţeze că: *fără de Isus rămănem bătători de drumuri greşite*. Zăgrăvirea vieţii noastre, în diferitele ei ipostasuri, este aşa de plastică încât vedem clar şi ne îngrozim de osebirea fundamentală între „omul cel vechi“ şi „omul cel nou“, reprezentanţi a două lumi aparte, „între care nu poate să existe nici un fel de compromis şi nici o secundă de amestiji“.

La capitolul „averea“, ne găsim în faţa unei concepţii pe care neprietenii Evangheliei, în veci n'or simţi-o în realitatea şi frumuseţea ei mistică. „În mîna oricui s'ar găsi bogăţiile acestei lumi, el nu este decât administratorul vremelnice al lor“. Un singur lucru avem de făcut: să ne respectăm Stăpânul, năzuind a fi neconţinut economul cel cinstit. — A fi în stare să dai totul pentru dobîndirea Împărăţiei lui Dumnezeu, este a arunca depe bordul corăbiei ce stă să se scufunde, lestul primejdios. — Un sărac cu Duhul, adică un fericit, după legea cea nouă, este acela ce se osteneşte a scoate din suflet toate *părutele* comori. Numai acesta ştie că nu-i gol Cerul deasupra lui.

Apologia iubirii, a acestui bun suprem din lume, este corolarul tuturor fericirilor. — Căci numai prin iubire stăm noi în contact cu izvorul vieţii.

Despre părerea de rău, ca început al mîntuirii şi despre baia lacrimilor ca a doua condiţie a fericirii, găsim minunata iconă pe care o dădea însuşi orizontul lărgit de înălţime al muntelui fericirilor: pe ţărnul opus era Marea. — Marea lacrimilor. — Împărăţia lui Dumnezeu!

Despre blîndeţe şi smerenie, cu îndreptarea spre Isus, ţinta noastră, cititorul va afla din cartea aceasta mare întărire. — păcatul a intrat în lumea prin mândrie, nu va putea fi izgonit decât prin smerenie! — Multă bucurie, descoperitoare de nădejdi nouă, se află în capitolul „Duhul adevărului“ şi „banul văduvei“. — Isus n'a pus niciodată mîna pe vre-un ban: ce gând rodnic pentru a ne îndepărta de emblemele materiale ale vieţii.

Vorbînd despre libertate, autorul remarcă judicios că „mai liberi între oameni sunt cei curaţi la inimă deoarece depind de un singur stăpîn“. Cea mai desăvârşită formă a libertăţii este supunerea faţă de Dumnezeu. — Capitolul nevinovăţiei e sublim. E cea mai duioasă apologie a copiilor, a singurilor cetăţeni ai Împărăţiei lui Dumnezeu.

Cartea, în totului tot, e o călătorie „prin arşiţa soarelui, frigul nopţii, spaima singurătăţii, foamea, setea, cruzimea animalelor sălbatice şi a oamenilor“. — Deasupra ei însă, neconţinut, e steaua călăuzitoare a lui Isus, singurul punct luminos de razem în vremelnicia cărţilor noastre.

I. Gr. O.

G A N D I B E A

Cea mai bună revistă de literatură şi artă. Colaborează la ea scriitorii de frunte ai României.

Fiecare număr e înfrumuseţat cu reproduceri după cele mai alese opere de artă ale ţării.

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti. Str. Polonă, 38.

Un număr 40 lei.

Abonamentul 350 lei anual.

„DUMINICA UNIVERSULUI“

apare sub îngrijirea d-ilor:

Al. Lascarov-Moldovanu,
Gh. D. Mugur, Al. P. Necşeşti şi
V. Voiculescu.

*) Traducerea: Z. Simpson Ghica—Editura „Naţională“. Ciornel.

Tipuri Dobrogene

Pictură de Fr. Șirato

C I N E M A

Fritz Kortner

FRAȚII KARAMAZOFF

O extraordinară operă de armonizare a teatrului cu filmul. O compunere optică și acustică a lui Fedor Ozep care ridică prestigiul artei cinemactice. Sonoritatea nu joacă în ea rolul dominant, dialogul e strâns iar muzica fină și adecuată.

Literar vorbind, acest film, de producție germană, trebuie analizat. Leonard Frank a făcut din marele roman al lui Dostoiewski un scenariu impecabil, iar regizorul Ozep a reușit să-i dea optic o expresie de nebănuită frumusețe poetică. Karl Rathaus a scris o expresivă și dramatică muzică.

Fritz Kortner interpretează cu atâta artă și putere pe Dimitrie Karamazoff că toți ceilalți interpreți se pierd în marea lumină a jocului său cu însăși delicata și lirica Anna Sten, tânără ru-soaică care vorbește nemțește, fără accent aproape. Gazetele și revistele germane au scris entuziaste rânduri despre marele film al lui Ozep.

Anna Sten